

Бондаренко Д.О.,
студентки 4 курсу, факультет захисту рослин, біотехнологій та екології
Бондарь В.І.,
к.с.-г.н., доцент кафедри загальної екології та безпеки життєдіяльності
Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ

ОЦІНКА ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕКИ ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗА САНІТАРНО-ГІГІЄНИЧНИМИ ПОКАЗНИКАМИ

В умовах погіршення стану навколишнього природного середовища особливо гостро постає проблема забезпечення населення України високоякісними продуктами харчування. Загальновідомо, що якість сільськогосподарської продукції не завжди відповідає чинним українським, а тим більше міжнародним стандартам. Овочева продукція в сучасних умовах отримується за використання агротехнологій, які передбачають застосування пестицидів, добрив, регуляторів росту та інші заходи, які при певних умовах можуть бути причиною погіршення її якості. Виходячи з цього, основними принципами охорони довкілля та системи управління якістю і безпечністю сільськогосподарської продукції є проведення аналізу небезпечних чинників на всіх стадіях, починаючи з оцінювання екологічного стану агроєкосистеми (грунт, вода, повітря, біота), окремих технологічних операцій вирощування сільськогосподарських культур (пестициди, добрива, меліоранти та ін.) і до кінцевого споживання. Для цього необхідно визначати екологічні ризики на всіх етапах процесу і вживати заходи щодо їх моніторингу, контролю та усуненню.

У Європейських країнах певні проблеми безпеки та якості продукції в останні роки ставили під загрозу здоров'я споживачів. Це призвело до падіння довіри споживачів до деяких видів продукції і до серйозних економічних наслідків для виробників сільськогосподарської продукції та харчових продуктів. Відчуття зазначеної стурбованості виявило негайну потребу для ряду країн послідовно зміцнювати системи безпеки та якості з метою зниження рівня небезпеки, відновлення довіри споживачів та поліпшення умов виробництва продукції. Проблемі розроблення та впровадження показників та нормативів якості сільськогосподарської продукції приділяється велика увага і на рівні наукових досліджень як за кордоном, так і в Україні. Всі показники якості сільськогосподарських культур поділяють на: фізичні, біохімічні, технологічні, санітарно-гігієнічні показники. Безпечність сільськогосподарської продукції за санітарно-гігієнічними показниками визначається відповідно до затверджених у встановленому порядку гігієнічних нормативів. Санітарно-гігієнічні показники передбачають виявлення в сільськогосподарській продукції небажаних і шкідливих речовин, що можуть спричинити розлади та захворювання організму людей і тварин. До санітарно-гігієнічних показників належать: вміст токсичних елементів, радіоактивних елементів, залишків пестицидів, мікотоксинів та ін.

Світове виробництво екологічно безпечних продуктів харчування розвивається за двома головними напрямками. Перший напрям базується на стандартах органічного агровиробництва IFOAM, які не передбачають застосування агрохімікатів взагалі, а другий орієнтується на розв'язання проблеми одержання екологічно безпечної продукції шляхом створення умов оптимізованого мінерального живлення сільськогосподарських культур за рахунок науково обмеженого застосування мінеральних добрив і раціонального використання органічних добрив. Для гарантування якості продуктів харчування у світовій практиці застосовують систему НАССР (Hazard Analysis and Critical Control Points – аналіз небезпеки та контроль критичних контрольних точок). Саме ця система активно позиціонується та розглядається нині в розвинених країнах світу, як універсальна методологія для забезпечення безпеки продовольства. Її впровадження забезпечує стабільне виробництво безпечних харчових продуктів, її застосування значною мірою знижує рівні ризиків виникнення небезпек для життя і здоров'я споживачів харчової продукції. Якість продукції є вирішальним чинником, який забезпечує високий рівень реалізаційної ціни на сільськогосподарську продукцію. Якісну продукцію можна одержати лише за умов високих технологій, збалансованого застосування всіх компонентів розвитку рослин і формування високоякісної продукції. До однієї з причин низьких цін на сільськогосподарську продукцію слід віднести наявність невідповідності продукції діючим у світі, як і в Україні, стандартам якості. На сьогоднішній день в Україні розроблені і впроваджені в дію більше 65 стандартів в яких викладено основні вимоги до оцінки їх якості. Основну увагу при оцінці якості с/г продукції в Україні приділено технологічним показникам. Аналіз чинної законодавчої бази України з питань виробництва та контролю за якістю та безпечністю сільськогосподарської продукції показує, що вона значною мірою застаріла (основна частина регулятивних актів прийнята 5–10 і більше років тому).

Таким чином, в умовах погіршення стану навколишнього природного середовища особливо гостро постає проблема забезпечення населення України високоякісними продуктами харчування.